

«ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΚΑΙ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΕΣ ΣΤΟΝ ΚΗΠΟ»

Κουκλιάτη Όλγα*, Δασκάλα στο Δημοτικό Σχολείο Λευκών - Κώστου Πάρου, Λεύκες Πάρου, Τ.Κ. 84400, e-mail: julie72gr@yahoo.gr, τηλ. 6979973282

Μπαρχαμπά Μαρία, Δασκάλα στο Δημοτικό Σχολείο Λευκών - Κώστου Πάρου, Λεύκες Πάρου, Τ.Κ. 84400

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: κήπος και χλωρίδα, βιοποικιλότητα, βιώσιμη ανάπτυξη, βιολογική καλλιέργεια, είδη κήπων, διαθεματική προσέγγιση, κομποστοποίηση, φαρμακευτικά φυτά.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Σχολικό Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση αυτή στηρίζεται στη διαδικασία σχεδιασμού και οργάνωσης δραστηριοτήτων περιβαλλοντικού χαρακτήρα και βασίζεται στην εφαρμογή εγκεκριμένου προγράμματος στα πλαίσια του Σ.Π.Π.Ε. 2005-2006.

Τα κριτήρια επιλογής του θέματος στηρίζονται στο πρωτογενές ενδιαφέρον των μαθητών να διαμορφώσουν την αυλή του σχολείου μας, που ως τότε ήταν αναξιοποίητη. Το σχολείο βρίσκεται σε ορεινό χωριό της Πάρου και η κύρια ασχολία των κατοίκων σχετίζεται με την καλλιέργεια της γης και την κτηνοτροφία. Όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες διέθεταν κήπους στα σπίτια τους.

Με δραστηριότητες στην αίθουσα, στην αυλή, σε διάφορων ειδών κήπους και με επισκέψεις σε οργανισμούς και φορείς που σχετίζονται με το φυτικό βασίλειο, με εισηγήσεις υπευθύνων και με δημιουργικές δραστηριότητες, οι μαθητές ενεπλάκησαν ενεργά στο συνολικό σχεδιασμό του προγράμματος, σε μια προσπάθεια να αντιληφθούν τη σημασία και την αξία των φυτών στη ζωή μας, και να ευαισθητοποιηθούν στη διατήρηση της αισθητικής του τοπίου, της βιοποικιλότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του προγράμματος ήταν η δημιουργική ενασχόληση των παιδιών με διάφορα θέματα περιβαλλοντικής αγωγής και ειδικότερα η εμπλοκή τους σε δραστηριότητες που αφορούν τον κήπο και τη χλωρίδα της Πάρου και των Κυκλάδων.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με τη μέθοδο «Εφαρμογής Σχεδίου» ή Μέθοδο Project (Frey K., μετάφραση Κ. Μάλλιου, (1986), *Η μέθοδος Project*, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη) με βασικές αρχές τη διεπιστημονική θεώρηση, τη βιωματική προσέγγιση, την ομαδική εργασία, την ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης. Τα παιδιά οργανώθηκαν σε ευέλικτες ομάδες και επιδόθηκαν στη συλλογή πληροφοριών μέσα από τη βιβλιογραφία, το διαδίκτυο και τη συζήτηση με οικία προς αυτά, πρόσωπα. Ανακοίνωναν, αντάλλασαν και διασταύρωναν τις πληροφορίες τους, ενώ ταυτόχρονα παρακολουθούσαν τα αποτελέσματα, την πορεία των εργασιών και την αξιολόγησή τους. Στην πορεία του προγράμματος θέτονταν πολλές φορές νέοι στόχοι.

- Με τη μετακίνηση των παιδιών στο προς Μελέτη πεδίο (Field trip, Unesco No 8 1983, No 10 1985, No 12 1985) τα μέλη της ομάδας βρέθηκαν σε *Περιβαλλοντικά μονοπάτια* (Environmental Trails), σε οπωρόκηπους, δεντρόκηπους και καλλωπιστικούς κήπους, παρακολούθησαν τη διαδικασία παραγωγής κρασιού και λαδιού σε δύο οινοποιεία και ένα ελαιοτριβείο αντίστοιχα, επισκέφτηκαν τους κήπους του χωριού και συνομίλησαν με το Δήμαρχο του νησιού σχετικά με τη φροντίδα και την ανάγκη ύπαρξης δημόσιων κήπων. Έτσι, τα παιδιά ενημερώθηκαν και κινητοποιήθηκαν προς την κατεύθυνση της συμμετοχής στη ζωή της κοινότητας (Α. Γεωργόπουλος, Ε. Τσαλίκη, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αρχές- Φιλοσοφία- Μεθοδολογία- Παιχνίδια και ασκήσεις*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1997). Πριν από κάθε επίσκεψη καταρτίζονταν μία λίστα προετοιμασίας που περιελάμβανε το σκοπό της επίσκεψης, τις ερωτήσεις που περίμεναν απάντηση, την εξασφάλιση της μεταφοράς, τα εφόδια και τη διάρκειά της.

- Ειδικοί επιστήμονες συνεργάστηκαν με τα παιδιά και μοιράστηκαν τις γνώσεις τους μαζί τους. Πριν από κάθε επίσκεψη στο χώρο τους ή στο σχολείο, προηγούνταν διάλογος και προβληματισμός, καταγραφή ερωτήσεων ή και προβολές σχετικών ταινιών. Μέσα από τις συνεντεύξεις των ειδικών τα παιδιά πήραν απαντήσεις στα ερωτήματά τους, κατέγραψαν στοιχεία και ευαισθητοποιήθηκαν γύρω από την καλλιέργεια, τη χρήση και τη διάσωση των φυτών, τη σημασία της χλωρίδας σε μια περιοχή, καθώς και τις δυνατότητες εναλλακτικής οικονομίας που παρέχει.

- Με Ερωτηματολόγια και Γνωμολόγια (ορίονnaire), έγινε καταγραφή των γνώσεων, του βαθμού ενημέρωσης, της κατανόησης και του ενδιαφέροντος των παιδιών στα προς διερεύνηση θέματα.

- Με Φύλλα Εργασίας που αξιοποιούνταν μέσα στις ομάδες, επιχειρούνταν η διερεύνηση του βαθμού κατανόησης και της επιτυχίας κάθε επίσκεψης με βάση τους προκαθορισμένους στόχους.

ΜΕΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Εργαστήρια Φυσικών Επιστημών
- Ηλεκτρονικός Υπολογιστής - Αναζήτηση στο Διαδίκτυο - Διαμόρφωση εντύπων
- Οπτικοακουστικά μέσα - Video, cd, dvd
- Εκπαιδευτικά πακέτα Π.Ε. - «Έδαφος. Ένας ολόκληρος κόσμος» Καλειδοσκόπιο (εκπ. Πακέτο)
- Φύλλα εργασίας
- Κουτί εξερευνητή (εργαλεία, υλικά κ.τ.λ.)

ΔΡΑΣΕΙΣ

- Δημιουργία κήπου στο σχολείο.
- Δημιουργία ενημερωτικού φυλλαδίου.
- Γωνιά του καλλιεργητή στην τάξη με τα πιο συνηθισμένα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι καλλιεργητές και αξιοποίησή τους στην καλλιέργεια του κήπου του σχολείου.
- Τοποθέτηση κάδου «κομποστοποίησης» στην αυλή του σχολείου και παραγωγή του δικού μας φυσικού λιπάσματος.
- Φύτεμα δενδρυλλίου ελιάς στην αυλή του σχολείου.
- Δημιουργία μουσικού cd με τραγούδια που σχετίζονται με φυτά.
- Δημιουργία «Πράσινου Λεξικού».
- Δημιουργία «Πράσινης Ανθολογίας».
- Δημιουργία Επιτραπέζιου παιχνιδιού.
- Θεατρικό παιχνίδι στο σχολείο.
- Έκθεση φωτογραφικού υλικού την ημέρα της παρουσίασης από φωτογραφίες κάθε δραστηριότητάς μας.
- Παρουσίαση του προγράμματός μας στο χώρο του σχολείου που διοργανώθηκε από τους μαθητές και τις υπεύθυνες εκπαιδευτικούς σε συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων και το Σύλλογο Διδασκόντων.
- Παρουσίαση Θεατρικής παράστασης με τίτλο «Ελληνική Φρουτοσαλάτα» στο τέλος της παρουσίασης του προγράμματος.
- Εφημερίδα - Ανακοινώσεις στον τοπικό τύπο σχετικά με τις δραστηριότητες του σχολείου και την υλοποίηση του προγράμματος.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την υλοποίηση του προγράμματός μας εκτιμούμε ότι οι μαθητές και το κοινωνικό τους περιβάλλον αντιλήφθηκαν σε μεγάλο βαθμό τη σημασία και την αξία των φυτών στο ημιαστικό περιβάλλον, ευαισθητοποιήθηκαν στη διατήρηση της αισθητικής του τοπίου και κατανόησαν την αναγκαιότητα αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και περιβάλλοντος.

Αντιλήφθηκαν τη σημασία της χλωρίδας και την ανάγκη διατήρησή της, τη σπουδαιότητά της στην ποιότητα της ζωής μιας κοινότητας καθώς και στην ποιότητα του μικροκλίματος, αλλά και τις δυνατότητες εναλλακτικής οικονομίας που παρέχει. Παράλληλα ανέπτυξαν δεξιότητες φύτευσης

και φροντίδας των φυτών και επιχειρήθηκε σύνδεση των φυτών με τη λαϊκή παράδοση, τη θρησκεία, την ιστορία, την μυθολογία, την τέχνη και την ιατρική καθώς και τα επαγγέλματα που σχετίζονται από αυτά μέσα από μια διαθεματική προσέγγιση του θέματος.

Παράλληλα, οι κάτοικοι του χωριού ενημερώθηκαν για τη δράση των παιδιών του σχολείου, που αποτέλεσαν για αυτούς ένα παράδειγμα προς μίμηση. Τα παιδιά διαμόρφωσαν αξίες και νέα πρότυπα συμπεριφοράς. Οι δραστηριότητές τους και το έκδηλο ενδιαφέρον τους δεν άφησε ασυγκίνητο και το Δήμαρχό μας.

Η συμμετοχή στην περιβαλλοντική ομάδα έδωσε την ευκαιρία στους μαθητές να νιώσουν ότι, όλοι μαζί και ο καθένας χωριστά, είναι μέλη μιας κοινότητας που μπορούν να προσφέρουν σ' αυτή.

Επιπλέον, μέσα από τις ποικίλες δραστηριότητες δόθηκε η ευκαιρία σε όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναπτύξουν δεξιότητες και ταλέντα που ενδεχομένως δεν γνώριζαν ότι έχουν.

Τελικά, μόνο μέσα από την εκπαίδευση και τη συμμετοχική διαδικασία μπορούμε όλοι μας να διαμορφώσουμε μια θετική στάση και σχέση προς και με το περιβάλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bloom B.S. - Krathwohl D.R. (1988), *Ταξινόμια διδαχτικών στόχων – Τόμος Α' Γ Τομέας*, Κώδικας.
2. Frey K. (1986), *Η μέθοδος Project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο, ως θεωρία και πράξη*, Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
3. Γεωργόπουλος Α. – Τσαλίκη Ε. (1993), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση- Αρχές – φιλοσοφία – μεθοδολογία –παιχνίδια και ασκήσεις*, Gutenberg, Αθήνα.
4. Θεοφιλίδης Χρήστος (1997), *Διαθεματική Προσέγγιση της Διδασκαλίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
5. Καψάλης Α. (1998), *Αξιολόγηση και βαθμολογία στο Δημοτικό Σχολείο*, Gutenberg, Αθήνα.
6. Μπάουμαν Ε. (1984), *Η ελληνική γλωρίδα και πανίδα στο μύθο, στην τέχνη, στη λογοτεχνία*, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης.
7. Φλογαίτη Ε. (1998), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
8. Φράγκου Χ. (1977), *Ψυχοπαιδαγωγική. Θέματα παιδαγωγικής ψυχολογίας, παιδείας, διδακτικής και μάθησης*, Gutenberg, Αθήνα.
9. «Ο θαυμαστός κόσμος των γνώσεων» (πρωτότυπη εγκυκλοπαίδεια Disney's).
10. Εκπαιδευτικό πακέτο «Έδαφος – Ένας ολόκληρος κόσμος», Καλειδοσκόπειο.
11. «Φυτά – Λουλούδια – Κήποι», Πυραμίδα.
12. *Οι πράσινες γωνιές τις γειτονιάς μου – «Διατηρώντας τη φύση, διατηρείς τη ζωή»*, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης.
13. *Οι πράσινες γωνιές τις γειτονιάς μου – «Προτάσεις για εκπαιδευτικές δραστηριότητες και προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης»*, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης.
14. *Το σποράκι, πηγή ζωής*, Ελληνική Εταιρία για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
15. Wilkes A. (1991), *Το πρώτο βιβλίο οικολογίας – Ένας οδηγός για την προστασία του περιβάλλοντος*, Μαργαρίτα Ε.Π.Ε., Αθήνα.
16. Μάρα Ε. (1987), *Το μυστικό τραγούδι της Μάτας*, Κέδρος.
17. Περιοδικό «Μαστορέματα», Τεύχος 103/2005.
18. Πανοραμικό λεξικό «Τα φυτά» .
19. Ο.Ε.Δ.Β. (2005), *Ερευνώ και ανακαλύπτω Ε' Δημοτικού*, Αθήνα.
20. G. Tyler Miller, JR, *Βιώνοντας στο περιβάλλον. Αρχές περιβαλλοντικών επιστημών*.
21. Γεωργούση Χ. (1995), *Από το βασίλειο των φυτών*.
22. Ουάλντ Ο. (1987), *Ο εγωιστής γίγαντας*, Μίνωας.
23. *Οικολογία – Μελέτες και Δραστηριότητες για την προστασία της φύσης*, ΧΕΛΩΝΑ – Επιστήμη και Περιβάλλον.
24. Αναφορά σε Ιστοσελίδες:

- a. Τα γιατροσόφια της ελληνικής χλωρίδας. Ανασύρθηκε στις 15 Μαρτίου 2006 από: <http://www.mani.org.gr>
- b. Η ιστορία των βοτάνων. Ανασύρθηκε στις 3 Απριλίου 2006 από: <http://www.valentine.gr>
- c. Οικολογικές σελίδες - Μέθοδος κομπόστ. Ανασύρθηκε στις 14 Απριλίου από: <http://www.oikoen.gr/selides-compost.htm>
- d. Τα φυτά στη χριστιανική θρησκεία. Ανασύρθηκε στις 20 Μαρτίου 2006 από: http://www.jesuslovesyou.gr/bible_club/encyclopedia/nature/tree_2.htm
- e. Φαρμακευτικά βότανα. Ανασύρθηκε στις 29 Μαρτίου 2006 από: <http://www.spin.gr/static/sitetransfr/life/agrotinos/life-tinos/kappari.html>
- f. Κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Καστοριάς. Ανασύρθηκε στις 16 Μαΐου 2006 από: http://kpe-kastor.kas.sch.gr/biod_nct/schools/agios_nikolaos.htm